

Jaunā gleznotāja identitātes meklējumos

Kāpēc 21. gadsimta Latvijas jauno gleznotāju paaudzes māksla ir pieklusināta, ar pretenzijām uz estētiku, bez aktīvām sociālām manifestācijām, toties bieži vien draudzīgās attiecībās ar popkultūru?

Šo jautājumu varētu aplūkot no dažādiem aspektiem, ņemot vērā gan pašreizējo sociāli ekonomisko situāciju Latvijā, gan vēsturiskos apstākļus un vidi, kurā jaunais autors uzaudzis, gan mākslas izglītības sistēmas principus un daudzus citus faktorus. Tas viss jāņem vērā, pētot jaunās paaudzes glezniecību, jo sevišķi, pievēršot uzmanību katra mākslinieka individuālajam pasaules redzējumam, pieredzei un interesēm. Kāds ir mākslinieks/gleznotājs, kurš piedalās Latvijas mākslas ainavas veidošanā 21. gadsimtā? Kā viņš dzīvo, ar ko viņš nodarbojas, kas viņu piesaista, kas viņam šķiet aktuāls? Kādēļ glezniecība kā ļoti tradicionāls medijs tik daudziem ir būtiska šajā digitālo mediju laikmetā, kad tehnoloģijas sniedz neierobežotu brīvības izjūtu? Diemžēl šie izpētes objekti ir ļoti subjektīvi tverami, un riskanti ir tos pakļaut kādai objektīvai analīzei, pirms nav izieta laika pārbaude.

Kādēļ Latvijā tik daudzi jaunie mākslinieki izvēlas strādāt glezniecībā? Atbilde, pirmkārt, meklējama tīri racionālos apsvērumos – mākslas un tirgus attiecībās, materiālajā situācijā (gleznu ir vieglāk pārdot, grūtības nesagādā to izstādīt un uzglabāt, tās tapšana neprasa lielus izdevumus), otrkārt, individuāli emocionālos nosacījumos. Liela loma ir arī tradīcijām (tieši Latvijas mākslas kontekstā) un šābrīža glezniecības renesansei visas Rietumu mākslas pasaulē. Iespējams, pievilcība slēpjas tajā, ka glezniecība dod iespēju klātienē "izgaršot" dažādu materiālu sniegtās sajūtas – krāsas smaržu, audekla (vai cita materiāla) virsmu, otas, kuru vada roka, pieskārienu. Gleznošanas process ir kaut kas dzīvs un klātesošs, arī ļoti intīms, jo sniedz izdevību strādāt vienatnē. Acīmredzot 21. gadsimtā daudziem tās jūtami pietrūkst.

THE YOUNG ARTIST'S SEARCH FOR IDENTITY

Why is Latvia's contemporary painting style changing? Why does it lay claims to aesthetic, and why does it disregard active social gestures in deference to pop-culture? The question may be considered in many ways, now in light of socio-economics, now history, or maybe now by the grounds and principles that bear young artists then educate them. All of these factors must be considered and weighed, but in particular, one must take into account the artist's perception, his experience in matters of art and living, and his diverse interests. Who is the artist; who defines Latvia's 21st-century artistic development? How does he live? Where does he work, and with whom? What holds his fickle interest, and what does he consider real? Why does he take to painting, a traditional form so coveted and so variously sought, when technology might his medium make? The question is inextractable from the artist; in order to remain objective, one must focus not specifically on the artist, but on those grounds which produce the artist.

Why do so many young Latvian artists turn to painting? We consider the question as a matter of logistics – art, the market of art, and materialism (paintings may be easily sold, easily showcased and maintained) – and the matter of individual emotions. Tradition plays a significant role, especially in Latvia, as does the current rebirth of painting in the East Occident. It's possible that the attraction lies quietly in tactility: the odour of paints; the coarseness of canvas and surfaces; brushes, led by the hand; and touch. Painting is a living process, a close one, intimate, that emphasises individualism. It's clear that these days we're missing these things, longing for them.

Still, it's rare for an artist in Latvia to lend himself exclusively to painting and earn enough

Tomēr reti kurš jaunais autors Latvijā var nodoties tikai glezniecībai vien un ar to nopelnīt sev iztiku. Tie, kuri var atļauties šādu greznību, visticamāk ir "noķēruši" isto laiku un vietu, kas nozīmē gan būt apveltītam ar talantu un ļoti jūtīgu intuīciju, lai uztaustītu to, kas pašlaik nepieciešams, gan atrast zelta āderi savas mākslas menedžēšanā, neizejot uz kompromisiem ar Latvijas mākslas apstākļos tik pieprasīto salonismu. Jāsaka – šāds ceļš ir ikviena mākslinieka sapnis, kurš īstenojas tikai dažiem. Patiesībā daudziem glezniecība ir tikai kā blakus nodarbošanās papildus citām profesijām vai citiem darbiem, kas saistīti ar izdzīvošanu.

Latvijas glezniecības izaugsmi galvenokārt ietekmē tradicionālā mākslas izglītības shēma, kas balstās uz amatnieciska profesionālisma izkopšanu. Tās pamati tiek likti specializēto vidusskolu un ģimnāziju līmenī (Jaņa Rozentāla Rīgas Mākslas vidusskola, Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola u. c.), bet noslēdzas Latvijas Mākslas akadēmijā (LMA). Ja arī kādam no Latvijā dzimušajiem un uzaugušajiem māksliniekiem ir izdevies izvairīties no šīs shēmas, tad tas nozīmē, ka mākslas izglītība tikusi iegūta ārzemēs. Izstādes/projekta "Jaunie Latvijas glezniecībā" ietvaros tāds ir tikai Ēriks Apaļais. Starptautiski gūta mākslas izglītības pieredze (kaut vai apmaiņas studiju ietvaros, kas parasti ir viens mācību semestris, pavadīts kādā Rietumeiropas valstī) atstājusi savu ietekmi uz daudzu jauno autoru domāšanu un radošo darbību. Studijas vai ilgāki ceļojumi uz citām zemēm devuši iespēju paplašināt redzesloku un izveidot savu individuālu tēlu sistēmu. Šī pieredze bieži palīdzējusi autoram straujāk attīstīt māksliniecisko rokrakstu, rosinājusi radošākiem un oriģinālākiem meklējumiem.

Interesanta pašlaik atklājas Latvijas glezniecības aina, kurā LMA izglītības sistēmas ietekmes, kas izpaužas akadēmiskās tradīcijas apgūšanā, savijas ar popkultūras iespaidiem. Radošas kapacitātes

for daily bread. Those who can have often "caught" the moment, the right place at the right time, and have both talent and sensitive intuition. In this intuition is balancing artistic management and avoiding compromise with expected styles. This way is indeed an artist's dream. It comes to few. In reality, most painters operate alongside more profitable professions.

The growth of painting in Latvia influences the traditional means of education, which is founded upon the practical establishment of a profession. These principles are first laid at the high school and secondary school levels (Riga's Jaņa Rozentāla School of Art, Riga's School of Art Design, etc.) and end at Latvia's Academy of Art (LMA). If a homebred Latvian artist has managed to escape this sequence, his artistic education likely occurred in another country. In "Young Latvian Painters", the only escapee is Ēriks Apaļais. A foreign art education (even in exchange programmes, commonly for one semester, in a Western European country) leaves its mark on artists and in their created works. Studies or prolonged stays expand the artist's world-view and develop his system of perception. The experience commonly allows artists to quickly acquire an artistic style and inspires creative and original pursuits.

It's interesting how painting in Latvia, painting influenced by LMA's educational system, unfolds these days given the conflation of traditional academics and pop-culture. Andrejsala plays a considerable role in this marriage, and in the future, one hopes, it will host a Modern Art Museum and artistic centre. For the time being, Andrejsala is host to creative laboratories and is a sub-culture paradise in which artists operate varying fields, fields whose media are not necessarily the visual arts, but also theatre, music, and literature. Andrejsala is home to several of this exhibit's participants: artists Kristians Brekte, Maija Kurševa, Patricija Brekte, Ilva Kļaviņa,

veicināšanā liela nozīme pašlaik piemīt Andrejsalai. Iecerēts, ka nākotnē šeit atradīsies Laikmetīgās mākslas muzejs un reprezentabli darījumu centri. Pašlaik šī vieta ir kā radoša laboratorija un subkultūru paradīze, kurā darbojas dažādu jomu mākslinieki, kuri saistīti ne tikai ar vizuālajām mākslām, bet arī ar teātri, mūziku un literatūru. Andrejsalā regulāri uzturas arī šīs izstādes dalībnieki – mākslinieki Kristians Brekte, Maija Kurševa, Patricija Brekte, Ilva Kļaviņa u. c. Pateicoties pastāvīgai savstarpējai komunikācijai un ideju apmaiņai starp dažādu nozaru pārstāvjiem, ir iespējama inovatīvām un auglīgām idejām bagāta telpa, kas acīmredzami stimulē arī glezniecības attīstību. Andrejsalas piemērs apliecina, ka jaunā mākslinieku paaudze meklē alternatīvas LMA izglītības sistēmai. Viņi to atrod popkultūrā, lielākoties reklāmā, kas bieži kļūst par paraugu mūsdienu stilīguma kritērijiem. Vairākos jauno gleznotāju darbos tiek apspēlēti seksīgi un iekārojami sieviešu un vīriešu tēli, kuri, šķiet, izkāpuši no reklāmas rullīšiem vai modes žurnālu lapām. 21. gadsimtā ir izaugusi reklāmistu paaudze – viņi paši šo reklāmu veido, paši ar to dzīvo un paši arī par to ironizē. Reklāma būtiski ietekmējusi Auces Bieles, Māras Viškas, Flēras Fedjukovas, Patricijas Brektes, Maijas Kurševas, Kristiana Brektes u. c. autoru darbus. Viņu glezniecība bieži ir ilustratīva, dekoratīva un plakātiska, tādējādi sasaucoties ar reklāmā izmantotajiem vizuālajiem pamatprincipiem, tāpēc veiksmīgi iekļaujas pašreizējā meinstrīma ietvaros, nepievēršoties radikālai patērētājsabiedrības kritikai (pretēji tam, kā tas bieži novērojams Rietumeiropā).

Maija Rudovska

etc. It's in to the mingling of creative talents and the exchange of ideas that arise such innovation and fecund grounds, which stimulate painting.

Andrejsala lends proof that young artists seek alternatives to LMA principles. They find alternatives in pop-culture in the guise of advertisements, giving brutal insight into current stylistic criteria. In many new artistic works, one observes sexy and attractive figures appearing, it seems, to have climbed directly from the pages of fashion magazines. The 21st century bears a generation of advertisers: they themselves create advertisements, live among them, and criticise them. Advertisements have influenced the work of Auce Biele, Māra Viška, Flēra Fedjukova, Patricija Brekte, Maija Kurševa, Kristians Brekte, and so on. Their paintings are often illustrative, decorative, and ornamental, drawing on the principles of visual effects in advertisement. Art critical of consumer culture, that often found in Western Europe, is scarce in Latvia, which lends itself to more to the main-stream.

Maija Rudovska